

Research Paper

Analysis and Measurement of Effective Barriers to the Realization of Rural Tourism Sustainability (Case Study: Oraman District of Sarvabad County)

Saadi Mohammadi¹, Farzad Vaisi², Bayan Abdolahi³

1. Associate Professor, Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Social and Law, Payame Noor University, Tehran, Iran.
2. Associate Professor, Department of Geomorphology, Natural Resources Faculty, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.
3. MSc. in Geography and Rural Planning, Payame Noor University & Secretary of Education in Marivan County, Marivan, Iran.

Citation: Mohammadi, S., Vaisi, F. & Abdolahi, B. (2024). [Analysis and Measurement of Effective Barriers to the Realization of Rural Tourism Sustainability (Case Study: Oraman District of Sarvabad County) (Persian)]. *Journal of Rural Research*, 15(1), 94-111, <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2023.327697.1820>

doi: <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2023.327697.1820>

Received: 15 Feb. 2023
Accepted: 30 Nov. 2023

ABSTRACT

The present research is applied in terms of purpose, descriptive-analytical in terms of type, and information gathering; it combines documentary (library) and field methods (based on questionnaire distribution, observation, and semi-structured interviews). The research approach is a combination of both quantitative and qualitative approaches. The statistical population includes local people and tourism experts, service owners, and rural development officials of the region. The working method was as follows: firstly, in the qualitative part, to identify the most important obstacles affecting the sustainability of Oraman tourism, semi-structured interviews were conducted with the group of service owners, specialists, and officials, using the snowball sampling method and the theoretical technique. Fundamental analysis was done and in the next stage using inferential statistics tests (one-sample t and path analysis), the identified obstacles in the form of a researcher-made questionnaire and random distribution among 310 heads of households living in the target villages of the tourism in the region, whose number was determined by Cochran's method from the size of the community to 1110 people, and 60 people from tourism service owners, tourists, experts, and regional development officials were approved. The research results summarized the most significant obstacles and challenges for the sustainability of rural tourism in the Oraman region in four dimensions: economic inadequacies, social inadequacies, institutional inadequacies and weaknesses, and physical-environmental inadequacies. and the lack of attention and proper government supervision with /486 was the most effective. in the instability of tourism in the region.

Key words:

Rural Tourism, Sustainability, Sustainable Tourism, Oraman Villages, Sarvabad county

Copyright © 2024, Journal of Rural Research. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

Extended Abstract

1. Introduction

I

n the present age, the dominant paradigm and the main goal of implement-

ing rural development programs is the realization of sustainability. In the meantime, rural tourism is one of the activities that the people have welcomed in recent years, and among expanded rural areas, it is necessary to adopt this approach to maintain positive effects and prevent the spread of disturbing tourism.

* Corresponding Author:

Saadi Mohammadi, PhD

Address: Department of Geography and Rural planning, Faculty of Social and Law, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Tel: +98 (903) 4655990

E-mail: Saadi@pnu.ac.ir

One of the important axes of rural tourism in the country is the Oraman village of Sarvabad county in the west of Kurdistan province. These villages, which have much potential in the field of tourism, are one of the tourism poles of the province and country, which annually attracts a large number of domestic and foreign tourists. Despite the many potentials for tourism in the region, home-growers and labor force workers still migrate out of the village and large cities for employment, and poverty, lack of services and facilities, and environmental degradation can be realized in the villages' region.

Now, the main issue that is addressed in this study is, why, based on past research and field visits, and interviews with villagers, rural tourism in the Oraman region has not been able to become a form of sustainable tourism to lay the groundwork for the economic and social development of the villagers in the region. In this regard, the research questions are as follows:

- What are the most important obstacles to the formation of sustainable tourism in the Oraman region? and Which of the obstacles creates the highest level of instability?

- Which of the identified barriers has the most impact on the current unfavorable situation of tourism sustainability in the region's villages?

2. Methodology

The present applied research is conducted by descriptive-analytical method and by collecting information in two theoretical and field sections based on the distribution of questionnaires, observation, and semi-structured interviews seeking to identify the most important factors affecting tourism sustainability in rural areas of Oraman as one of the tourism destinations in the country, which despite many potentials, tourism still has not a great role to play in the sustainable development of the villages in the region. The statistical population, which is a combination of both quantitative and qualitative approaches, is local people, on the one hand, and on the other hand, tourism area experts, service providers, and rural development officials. Firstly, in the qualitative section of the explorative method and the snowball sampling method, the most important barriers affecting Oraman tourism sustainability were identified using semi-structured interviews with the group of service owners, specialists, and authorities with the fundamental theory technique analyzed. In the next stage, by using inferential statistics (researcher-made and random sampling), 250 heads of the household out of 3707 were determined using the Cochran method.

3. Results

The results of the t statistic, with a calculated average of 3/63 and with 99% confidence, show that there are deficiencies, obstacles, and physical and environmental challenges for sustainability in the Oraman region. The positive value of the upper and lower statistics, along with the desirable statistical value T, at the level of significance of 0/001, confirms the existence of economic disadvantage as a barrier and a challenge to the progression of tourism sustainability in the village of Oraman. On the other hand, the identified barriers and challenges, namely, institutional weaknesses, average 3/48 at a significance level of 0/001 with a confidence of 99%, indicating that this dimension and identified variables are also challenged and the obstacle to the realization of Oraman tourism sustainability was approved and accepted. The dimension of social deficiencies, with a mean of 3/39 at a significant level of 0/001 and 99% confidence, was acknowledged as another dimension and an obstacle to realizing sustainable tourism in the Oraman region.

4. Discussion

The study's results summarize the most significant obstacles and challenges facing sustainable rural tourism in the region of Oraman: economic failure, social failure, inadequacies and institutional weaknesses, and physical-environmental deficiencies. In the area of peripheral-physical disadvantages, degradation of the natural environment and rural landscape, inappropriate quality of tourism attractions, lack of transport infrastructure, and lack of services and facilities; in the area of economic failures, poor quality of employment, Weakness in income and prices, motivation and low willingness of visitors to visit; in the area of institutional failure, the undesirable performance of public institutions; and in the social dimension, Weakness in the participation of local people; and Weakness in advertising, information, and education are influential factors on the undesirable performance of regional tourism system and instability that lack attention and favorable monitoring of the regional government with /468 has the greatest impact

5. Conclusion

The general result of the research indicates that the current conditions of tourism in the region place the sustainability status of tourism in a moderate degree of instability, and the Butler and Doxy combination model is in a situation that proposes two scenarios: first, the unsustainable situation continues, and in fact, the region has reached the complete tourist instability, and secondly, recovery and

rehabilitation scenario. In the latter, plans must be made to exit the existing stagnation and instability to revitalize regional tourism.

Acknowledgments

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of Interest

The authors declared no conflicts of interest

تحلیل و سنجش موانع موثر بر تحقق پایداری گردشگری در نواحی روستایی (مورد مطالعه: دهستان اورامان شهرستان سراباد)

* سعدی محمدی^۱، فرزاد ویسی^۲، بیان عبدالهی^۳

- ۱- دانشیار، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده علوم اجتماعی و حقوق، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
 ۲- دانشیار، گروه ژئومورفولوژی، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.
 ۳- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه پیام نور و دبیر آموزش و پرورش شهرستان مریوان، ایران.

حکیده

تاریخ دریافت: ۲۶ بهمن ۱۴۰۱

تاریخ پذیرش: ۰۹ آذر ۱۴۰۲

پژوهش حاضر به دنبال شناسایی مهم‌ترین موانع موثر بر پایداری گردشگری نواحی روستایی منطقه اورامان است. پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی، از لحاظ روش توصیفی - تحلیلی و از لحاظ شیوه گردآوری اطلاعات ترکیبی از روش‌های اسنادی (کتابخانه‌ای) و میدانی (مبتنی بر توزیع پرسش‌نامه، مشاهده و مصاحبه نیمه ساختاریافته) است. رویکرد پژوهش، تلفیقی از هر دو رویکرد کمی - کیفی است. جامعه آماری پژوهش، شامل مردم محلی و آگاهان عرصه گردشگری، صاحبان خدمات و مسئولین توسعه روستایی منطقه است. در بخش کیفی ابتدا جهت شناسایی مهم‌ترین موانع موثر بر پایداری گردشگری اورامان، با گروه صاحبان خدمات، متخصصان و مسئولین، با استفاده از روش نمونه‌گیری گلوله برفی، مصاحبه‌هایی نیمه‌ساختاریافته انجام و با استفاده از نظریه داده بنیاد تجزیه و تحلیل گردیده. در مرحله بعد با استفاده از آزمون‌های آمار استنباطی (t تک نمونه‌ای و تحلیل مسیر) موانع شناسایی شده در قالب پرسش‌نامه‌های محقق ساخته با حجم نمونه ۳۱۰ نفر از سرپرستان خانوار ساکن روستاهای هدف گردشگری منطقه ارزیابی شد و در ادامه نیز توسط ۶۰ نفر از صاحبان خدمات گردشگری، گردشگران، متخصصان و مسئولین توسعه منطقه مورد تأیید قرار گرفت. نتایج پژوهش، مهم‌ترین موانع و چالش‌های پیشروی پایداری گردشگری روستایی منطقه اورامان را در چهار بعد نارسایی‌های اقتصادی، نارسایی‌های اجتماعی، نارسایی‌ها و ضعف‌های بعد نهادی و نارسایی‌های کالبدی - محیطی خلاصه نمودند. در این بین، مؤلفه عدم توجه و نظارت مطلوب دولت با بار کلی ۰/۴۸۶ بیشترین تأثیر را در ناپایداری گردشگری منطقه دارد.

کلیدواژه‌ها:

گردشگری پایدار، گردشگری روستایی، دهستان اورامان، شهرستان سراباد

مقدمه

توسعه گردشگری متکی بر جاذبه‌ها و فعالیت‌هایی است که به محیط طبیعی، میراث تاریخی و الگوهای فرهنگی مناطق گردشگری مربوط می‌شوند. بنابراین اگر این منابع ضایع یا نابود شوند، مناطق گردشگری نمی‌توانند گردشگران را جلب کنند و بالطبع صنعت گردشگری موفق نخواهد شد (Roknadin, Eftekhari, Mahdavi & portahri, 2010). بنابراین گردشگری پایدار از فلسفه توسعه پایدار نشأت گرفته (Ghobadi, 2011) و بر این اساس، فعالیت‌های گردشگری، باید از لحاظ اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی پایدار باشند تا بتوانند به‌عنوان یک برنامه یا راهبرد مثبت در توسعه تلقی گردند (Azami, Jalilian & Amni, 2003; McKercher, 2015). ایجاد تعادل میان این سه بعد مهم، به‌گونه‌ای که رضایت گردشگران و از سویی دیگر، رضایت جامعه محلی (WTO, 2005) با ارتقای کیفیت زندگی‌شان و حفظ محیط طبیعی حاصل آید، هسته اصلی رویکرد گردشگری پایدار را شکل

افزایش سریع تعداد گردشگران، گسترش فزاینده گردشگری انبوه و تأثیرات مخرب آن بر محیط و انسان‌ها در نقاط مختلف جهان بود که منجر شد تا در طول دهه ۱۹۹۰ کارشناسان و صاحب‌نظران کشورهای مختلف، اهمیت و ضرورت توجه به عوامل پایداری در بخش گردشگری را متذکر شوند و در خصوص رفع یا تعدیل عوامل ناپایداری این بخش هشدار دهند. از این‌رو از بین بردن عوامل ناپایداری و نیز حفظ محیط‌زیست در چهارچوب موافقت‌نامه‌های بین‌المللی که مهم‌ترین آن‌ها، رویکرد توسعه پایدار است و اندازه‌گیری پایداری از طریق شاخص‌ها و معیارها در فرایند برنامه‌ریزی و ارزیابی تأثیرات گردشگری اهمیت زیادی پیدا کرد (United Nations Environment Programme, 2005; Neto, 2003; Khoshnevis Yazdi, 2012). چراکه بیشترین سهم

* نویسنده مسئول:

دکتر سعدی محمدی

نشانی: تهران، دانشگاه پیام نور، دانشکده علوم اجتماعی و حقوق، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی.

تلفن: ۴۶۵۵۹۹۰ (۹۰۳) +۹۸

پست الکترونیکی: Saadi@pnu.ac.ir

می‌دهد (khoshnevis Yazdi, 2012). همچنین بر مبنای رویکرد سیستمی نیز، گردشگری سیستمی است متشکل از عناصر و خرده سیستم‌های متعدد و زمانی می‌تواند به پایداری رسیده و به نقش خود به‌عنوان تحقق دهنده توسعه عمل کند که همه عناصر این سیستم از لحاظ کمیت و کیفیت در یک مجموعه هماهنگ شده با یکدیگر قرار داده شوند و چنانچه خلل و کمبودی در یکی از بخش‌ها و عناصر وجود داشته باشد بر پایه نظریه سیستم‌ها عملکرد کل سیستم مختل می‌گردد (Ghasmi, 2012; Kazmi, 2011).

در این بین، عرصه‌های روستایی نیز با توجه به ظرفیت‌ها و قابلیت‌های گوناگون خود به‌عنوان بخش مورد استقبال و در حال رشد بازار گردشگری، مطرح هستند؛ و امروزه به دنبال گسترش چشم‌گیر، بسیاری از برنامه‌ریزان گردشگری را روشی مطمئن با چشم‌اندازی بسیار روشن برای توسعه پایدار روستاها به‌ویژه محروم‌ترین آن‌ها معرفی می‌کنند (Roknadin Eftkhari & Ghadri, 2002). اما در کنار این امیدواری به نقش مثبت گردشگری، همانند سایر مقاصد گردشگری، گسترش گردشگری انبوه و نابسامان می‌تواند انسجام و محافظت از میراث‌های فرهنگی، منابع محیطی، بنیان‌های ساختارهای اجتماعی و تداوم رشد اقتصادی را در معرض تهدید قرار دهد (Ainali & Romiani, 2010; Kostas, 2002; Anderson, 2011) و با توجه به شکننده بودن محیط روستایی، باید گونه‌ای از گردشگری در این روستاها شکل گیرد که کمترین آسیب را بر محیط طبیعی و انسانی وارد نماید و از سوی دیگر نیز بایستی جهت تداوم تأثیرات مثبت گردشگری، زمینه‌ها و بسترهای لازم نیز مهیا شوند. بنابراین باید گردشگری پایدار در این مکان‌ها شکل گیرد (Aghajani & Ataii, 2014). توسعه فعالیت‌های گردشگری در نواحی روستایی بدون توجه به مباحث و مفاهیم پایداری امکان‌پذیر نیست و آینده این نواحی را با چالش‌های اساسی درگیر می‌سازد (Bayat, 2014). این در حالی است که پایداری گردشگری در هر مقصد گردشگری در صورتی می‌تواند دست‌یافتنی باشد که با ارزیابی وضع موجود پایداری گردشگری مقاصد، میزان تحقق و فاصله‌گیری وضع موجود از هدف اصلی، یعنی پایداری گردشگری مشخص شده و موانع عملکرد مطلوب ابعاد اصلی پایداری گردشگری مقصد و چگونگی ارتباط و تعامل آن‌ها مشخص گردد (Ignacio, 2009). نداشتن شناخت کافی از وضعیت پایداری گردشگری در نواحی روستایی می‌تواند منجر به تشدید آثار و پیامدهای نامطلوب اکولوژیکی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در این روستاها شود و بیش‌ازپیش، آینده توسعه گردشگری را با چالش و مشکلات متعدد روبه‌رو سازد. بنابراین آگاهی از وضعیت پایداری گردشگری و شناخت موانع و مشکلاتی که زمینه‌ساز ناپایداری می‌گردند در مقاصد گردشگری، الزامی و اجتناب‌ناپذیر می‌نماید (Akbaryan, 2016). فقدان نگرش سیستمی و تسلط بخشی‌نگری و ذهنی‌نگری در بررسی‌ها و برنامه‌ریزی‌های توسعه گردشگری

کشور به‌ویژه در نواحی روستایی سبب گردیده که به‌رغم وجود قابلیت‌های فراوان، شاهد تحقق گردشگری بسامان و پایدار در نواحی روستایی نباشیم. یکی از محورهای مهم گردشگری روستایی کشور، دهستان اورامان شهرستان سروآباد در غرب استان کردستان است. این دهستان که دارای قابلیت‌های متعددی در عرصه گردشگری است به‌عنوان یکی از قطب‌های گردشگری استان و کشور مطرح است که هر ساله پذیرای خیل زیادی از گردشگران داخلی و خارجی است. این در حالی است که با وجود قابلیت‌های فراوان گردشگری در منطقه، هنوز هم سرپرستان خانوار و نیروهای جویای کار روستاها به خارج از روستا و شهرهای بزرگ جهت اشتغال مهاجرت کرده و می‌توان آثار فقر، کمبود خدمات و امکانات و تخریب محیطی را بر سیمای روستاهای منطقه مشاهده کرد. حال مسئله اصلی که در پژوهش حاضر بدان پرداخته می‌شود این مطلب است که چرا با استناد به پژوهش‌های پیشین انجام‌شده (Tayeb nia, Mohammadi & Manochehri, 2016; Roknadin eftekhari, Mahdawi & Portaheri, 2011) و بازدیدهای میدانی و مصاحبه با روستائیان، گردشگری روستایی منطقه اورامان نتوانسته است به فرمی از گردشگری پایدار بدل گردد که زمینه‌ساز توسعه اقتصادی و اجتماعی روستائیان این منطقه باشد. در این راستا سؤال‌های پژوهش به شرح زیر مطرح هستند:

۱. مهم‌ترین موانع شکل‌گیری گردشگری پایدار در منطقه اورامان کدام است؟ کدام‌یک از موانع بیشترین سطح ناپایداری ایجاد می‌کند؟

۲. کدام‌یک از موانع شناسایی‌شده، دارای بیشترین تأثیر در رقم خوردن وضع موجود نامطلوب پایداری گردشگری روستاهای منطقه است؟

مروری بر ادبیات موضوع

بحث در ارتباط با پایداری و عمومیت یافتن آن به دنبال وقوع بحران‌های متعدد زیست‌محیطی بود. مفهوم پایداری که بعد از انتشار گزارش آینده مشترک ما (گزارش براتلند) توسط کمیسیون جهانی محیط‌زیست و توسعه در ۱۹۸۷ مطرح شد، به معنی تداوم همیشگی (Heinberg, 2010)، وضعیتی است که در آن مطلوب بودن (کیفیت) و امکانات موجود (کمیت) در طول زمان کاهش نمی‌یابد و برگرفته از کلمه *sustener* (sus) یعنی از پایین و *tenere* به معنی نگه‌داشتن) که بر حمایت و دوام بلندمدت فعالیت‌های توسعه‌ای تأکید دارد (Zahdi & Najafi, 2006). بنابراین گردشگری پایدار از فلسفه توسعه پایدار نشأت می‌گیرد (Ghobadi, 2011). در همین راستا گردشگری پایدار به‌وسیله سازمان جهانی گردشگری در راستای مفاد توسعه پایدار بین‌المللی این‌گونه تعریف گردیده است: توسعه پایدار گردشگری باید نیازهای گردشگران و جامعه میزبان را در حال حاضر برآورده

بهبود کیفیت زندگی جامعه میزبان، تأمین تجارب کیفی برای گردشگران و در نهایت حفظ محیط زیست (Basmanji & Haydari, 2012; Niedziolka, 2013).

گردشگری پایدار روستایی در پی تأمین نیازهای توسعه اجتماع محلی، بهبود زنجیره عرضه تولیدات محلی، تشویق صنایع و حرفه‌های محلی، توسعه متناسب با ظرفیت‌های محیطی و اجتماعی، رعایت عدالت بین نسلی، افزایش ثبات درآمدهای گردشگری و رضایت جامعه میزبان و میهمان است (Roknadin, 2010; Eftekhari, Mahdavi & Portahri, 2010). در گردشگری پایدار روستایی تأکید اصلی بر ارتباط متقابل جامعه محلی (میزبان)، محیط طبیعی و گردشگران (میهمان) است. گردشگری پایدار روستایی قصد دارد تا آسیب‌های فرهنگی و محیطی ناشی از فعالیت‌های گردشگری را به حداقل رسانده، رضایت بازدیدکنندگان را فراهم ساخته و در درازمدت، مقدمات رشد اقتصادی منطقه را فراهم آورد (Manochhri, 2014). در مجموع؛ ابعاد پایداری گردشگری روستایی نیز در چهارچوب ابعاد توسعه پایدار روستایی بوده و دستیابی به گردشگری پایدار، نیازمند تعامل و تعادل سه بعد اصلی اقتصاد، اجتماع و محیط زیست یک مکان است. همچنین می‌توان گفت که رهیافت گردشگری پایدار، رابطه مثلث‌وار میان جامعه میزبان و سرزمین را از یک سو و جامعه میهمان یعنی گردشگران را از سوی دیگر با صنعت گردشگری برقرار می‌سازد و قصد دارد فشار و بحران موجود بین سه ضلع مثلث را تعدیل و در طولانی‌مدت، موازنه‌ای را برقرار سازد که رضایت آن‌ها را در پی داشته باشد (Roknadin, Eftekhari & Ghadri, 2012; Holding, 2002). البته بایستی متذکر گردید که دستیابی به اهداف و اصول گردشگری پایدار به‌ویژه در نواحی روستایی در وهله اول در گرو وجود خدمات و امکانات و زیرساخت‌های موردنیاز توسعه گردشگری روستایی است و باتوجه به ضعف در تخصیص و بهره‌مندی نواحی روستایی کشور از خدمات و امکانات زیربنایی، رشد گردشگری که مبنا و مرحله اول حرکت در مسیر پایداری گردشگری روستایی است با کندی همراه بوده و در بسیاری از موارد، فقدان این زیرساخت‌ها است که موجب می‌شود گردشگری فصلی و کوتاه‌مدتی شکل گیرد که به دلیل فشار گردشگران (بیش از ظرفیت تحمل محیط) زمینه‌ساز ناپایداری گردشگری روستاهای هدف گردشگری کشور شود.

پیشینه پژوهش

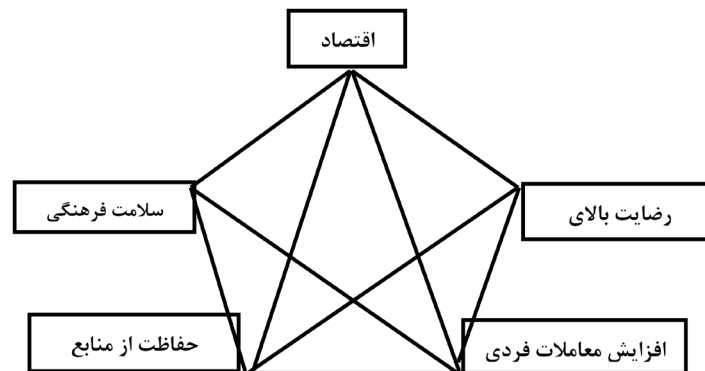
در ارتباط با موضوع مورد مطالعه، پژوهش‌هایی توسط محققین داخلی و خارجی انجام گرفته چند نمونه از این پژوهش‌ها همراه با نتایج آن‌ها در جدول شماره ۱ ذکر شده است.

نماید در حالی که موجب ایجاد و حفظ توانمندی‌ها برای آیندگان گردد، در این حالت می‌توان انتظار مدیریت تمامی منابع همچون اقتصاد و اجتماع و تأمین نیازهای اساسی را داشت، در چنین وضعیتی رونق گردشگری از میراث‌های فرهنگی، فرایندهای ضروری طبیعی و تنوع اکوسیستم‌ها محافظت می‌کند و موجب انسجام سیستم حیات آن‌ها می‌گردد (Brown, 2004). باتلر^۱ گردشگری پایدار را به معنی توانایی یک منطقه از لحاظ گردشگری برای مدتی نامحدود می‌داند (Butler, 1993).

در این ارتباط، مولر^۲ پنج ضلعی زیر را به عنوان شرایط تحقق دهنده وضعیت پایدار گردشگری در مقصد معرفی می‌کند (Sharpley, 2009). وی نشان می‌دهد که در وضعیت پایدار گردشگری علاوه بر اینکه رشد اقتصادی با افزایش معاملات فردی بیشتر می‌شود، اهمیت محیط طبیعی و میراث فرهنگی نیز افزایش و به واسطه رشد درآمدها، محافظت بیشتری از آن‌ها صورت می‌گیرد، از سویی با بهره‌گیری از محیط طبیعی و درآمدهای ایجادشده امکانات موردنیاز رفاه گردشگران فراهم و رضایت آنان نیز حاصل می‌گردد، این در حالی است که همواره ارزش‌ها و سنت‌ها جامعه محلی مورد تأکید است و رونق گردشگری زمینه را برای درک فرهنگ بومی و تداوم سنت‌ها و مراسمات بومی به‌عنوان جاذبه‌های گردشگری که مورد احترام بازدیدکنندگان است، مهیا می‌سازد (تصویر شماره ۱).

توسعه پایدار گردشگری توسعه‌ای است که در آن توازن و تعادل، حفظ ارزش‌ها و کیفیت اخلاقیات و اصول اقتصادی و نیز مزیت‌های اقتصادی همه به همراه هم دیده شده و کوشش می‌شود تا توسعه‌ای متعادل و همه‌جانبه جایگزین توسعه صرفاً اقتصادی گردد. در این دیدگاه توسعه گردشگری با استفاده از منابع موجود به‌گونه‌ای است که ضمن پاسخ دادن به نیازهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ضوابط قانونی جامعه و انتظارات گردشگران بتواند وحدت و یکپارچگی، هویت فرهنگی، سلامت محیط زیست، تعادل اقتصادی، رفاه مردم محلی را تأمین نماید. گردشگری پایدار سعی در تنظیم روابط بین جامعه میزبان، مکان گردشگری و گردشگر دارد چراکه این رابطه می‌تواند پویا و سازنده باشد و به دنبال تعدیل فشار و بحران بین این عناصر است تا آسیب‌های محیطی فرهنگی را به حداقل رساند، رضایت بازدیدکنندگان را فراهم آورده و به رشد اقتصادی ناحیه کمک نماید (Mohseni, 2009). در رویکرد پایدار گردشگری در کنار توجه به گردشگری به‌عنوان عامل کلیدی پیشران در توسعه ملی و منطقه‌ای، پیامدهای احتمالی آن بر ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی جامعه محلی و ظرفیت‌های زیست‌محیطی و منابع طبیعی مقصد در قالبی ترکیبی و توأمان مورد توجه است (Firozjaei & Ghadami, 2012). اهداف اصلی توسعه پایدار گردشگری عبارت‌اند از:

1. Butler
2. Muller

تصویر ۱. اجزای گردشگری پایدار در مدل مولر. منبع: (White & Blackstock, 2006)

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

تصویر ۲. ابعاد و اجزای اصلی گردشگری پایدار.

مأخذ: (Roknadin Eftekhari, Mahdavi & Portahri, 2010; Fiksel, Eason & Frederickson, 2012; Amiryan, 2010)

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

جدول ۱. خلاصه پژوهش‌های پیشین (داخلی).

عنوان پژوهش	محقق (ان) و سال پژوهش	نتایج پژوهش
تحلیل مضامین مؤثر بر گردشگری پایدار روستایی مناطق روستایی استان اصفهان	حجاریان (۲۰۲۲)	نتایج حاکی از این است که باید در توسعه و ایجاد بسترهای لازم جهت تحقق گردشگری پایدار روستایی به ایجاد زیرساخت‌های لازم، ابعاد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی، همچنین سیاست‌گذاری‌های مناسب و عملیاتی توجه نمود.
چالش‌های فراروی توسعه گردشگری روستایی، مطالعه موردی: روستاهای بخش مرکزی شهرستان مشکین شهر	ایمانی، یاری حصار و حاجبانی (۲۰۲۲)	نتایج نشان داد مشارکت ضعیف مردم محلی در امور گردشگری، ریسک‌پذیر بودن سرمایه‌گذاری، کمبود مراکز خرید، نبود فضای مناسب برای پارک خودرو، عدم تبلیغات و اطلاع‌رسانی، نبود مراکز و فعالیت‌های آموزشی و اقامت کوتاه گردشگران به‌عنوان مهم‌ترین مشکلات گردشگری در این منطقه شناخته شدند.
راهکارهای توسعه ظرفیت‌های گردشگری پایدار روستایی در شهرستان خرم‌آباد	موحدی، سپهوند و رحیمیان (۲۰۲۱)	نتایج نشان داد استفاده از امکانات بالقوه سنتی روستاها، برنامه‌های آموزشی و مشارکت مردم محلی، مدیریت و برنامه‌ریزی، قانون‌گذاری و سیاست‌گذاری، حمایت از صنایع دستی و نیز توجه به تبلیغات می‌تواند در راستای توسعه گردشگری روستایی این شهرستان مؤثر واقع گردد.

جدول ۱. خلاصه پژوهش‌های پیشین (داخلی).

محقق(ان) و سال پژوهش	عنوان پژوهش	نتایج پژوهش
یاری حصار و باختر (۲۰۱۶)	ارزیابی شاخص‌های پایدار گردشگری روستایی از منظر جامعه محلی و گردشگران (مطالعه موردی: شهرستان نیر)	تفاوت قابل توجهی بین نظرات گردشگران و جامعه محلی در ارتباط با شاخص‌های پایداری وجود دارد به گونه‌ای مردم محلی وضعیت گردشگری را پایدارتر ارزیابی می‌نمایند.
رونیزی و رضوانی (۲۰۱۵)	تحلیل و تبیین پایداری توسعه گردشگری در نواحی روستایی (مطالعه موردی بخش مرکزی شهرستان دماوند)	توسعه گردشگری در منطقه مورد مطالعه در سطح پایداری ضعیف قرار دارد همچنین بین میزان پایداری گردشگری روستاها با فاصله از شهر تهران و تعداد گردشگران ورودی ارتباط معنی‌داری وجود دارد.
رضوانی و همکاران (۲۰۱۲)	تبیین شاخص‌های پایداری در ارزیابی آثار الگوهای گردشگری در نواحی روستایی پیرامون کلان‌شهر تهران	طراحی ۱۵ شاخص و ۸۸ نماگر در ابعاد سه‌گانه توسعه پایدار گردشگری که از این تعداد ۲۶ نماگر اقتصادی، ۴۱ نماگر اجتماعی - فرهنگی و ۲۱ نماگر زیست‌محیطی است.
رکن‌الدین افتخاری، مهدوی و پورطاهری (۲۰۱۱)	ارزیابی پایداری گردشگری در روستاهای تاریخی فرهنگی ایران با تأکید بر پارادایم توسعه پایدار گردشگری	کمترین میزان پایداری در میان روستاهای مورد مطالعه به بعد محیطی و سپس بعد اقتصادی، اختصاص دارد. همچنین روستای ماسوله دارای بیشترین سطح پایداری گردشگری و روستای اورامان دارای کمترین میزان پایداری گردشگری است.
ممهوری و صابونی ^۱ (۲۰۱۵)	پایداری گردشگری در هند: تجزیه و تحلیل نقش ذی‌نفعان	گردشگری هند که هم‌اکنون در وضعیت چندان رضایت بخشی به لحاظ پایداری قرار ندارد، نیاز است که به نقش مدیران و دست‌اندرکاران عرصه گردشگری بیشتر تأکید گردد و نقش این گروه در توسعه گردشگری به صورت واضح و معین در توسعه گردشگری جدید به منظور تنوع بخشی به بازار گردشگری مورد تأکید قرار گیرد.
چارلز ^۲ (۲۰۱۳)	پایداری گردشگری در منطقه کارائیب	تداوم گردشگری در منطقه کارائیب نیازمند به کارگیری دید پایداری در مدیریت آن است؛ تأکید اصلی را بر روی عملکرد دولت‌ها در منطقه کارائیب به ویژه در زمینه قانون گذاری و برنامه ریزی، استفاده از روش‌های جدید بهره‌گیری از انرژی و افزایش طول اقامت گردشگران با افزایش امکانات اقامتی و رفاهی و حفاظت از محیط زیست، منطقه می‌داند.
کوریم ^۳ و همکاران (۲۰۲۲)	ارزیابی مجدد راهبردهای گردشگری روستایی پایدار پس از COVID-19	در این تحقیق، گوچه آدا-ترکیه که اخیراً با قابلیت گردشگری روستایی خود به منصفه ظهور رسیده است، به عنوان یک منطقه مقصد در نظر گرفته شده است و استراتژی‌هایی تدوین شده است که رویکردهای گردشگری پایدار و مسئولانه را اتخاذ می‌کند و نقش‌ها و قابلیت‌های جوامع محلی را افزایش می‌دهد. انتظار می‌رود نتایج به دست آمده در این مطالعه برای سایر مقاصد روستایی که مشابه گوچه آدا هستند معنی‌دار باشد.
کاسهون ^۴ (۲۰۲۲)	فرصت‌ها و چالش‌های توسعه گردشگری پایدار برای جوامع محلی	یافته‌های این مطالعه حاکی از آن است که توسعه گردشگری پایدار به طور مثبت به شکوفایی اقتصادی و توانمندسازی جوامع محلی کمک می‌کند و فرصت‌هایی را برای توسعه گردشگری جامعه محور و روستایی فراهم می‌کند. با این حال، توسعه گردشگری پایدار نیز با چالش‌های مختلفی مشخص می‌شود. این مقاله دو چالش عمده را ارائه می‌کند: عدم مشارکت جامعه و آسیب زیست‌محیطی در مناطق روستایی.
ایراندو ^۵ (۲۰۱۳)	بررسی وضعیت پایداری گردشگری در سواحل کنیا از دیدگاه دست‌اندرکاران بخش خدمات اقامتی و پذیرایی	توسعه گردشگری در این سواحل هر چند تأثیرات مثبتی به ویژه از لحاظ اقتصادی داشته است اما در مجموع، نابسامان و افسارگسیخته بوده و معضلات اقتصادی (افزایش قیمت‌ها)، محیطی (آلودگی زیست‌محیطی) و اجتماعی (تغییر و فراموش کردن سنت‌های بومی) را شکل داده است

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های نظری پژوهش، ۱۴۰۱

1. Mamhoori & Saboohi
2. Charles
3. Kurum
4. Kasahun
5. Irandu

در بیشتر پژوهش‌ها پایداری مطلوب در میان مقاصد روستایی و شهری مورد مطالعه مشاهده نمی‌گردد. اما در پژوهش حاضر، ضعف دیدگاه ساختاری و ریشه‌ای بررسی شده و دلایل اصلی رقم خوردن ناپایداری در گردشگری مقاصد، مورد کشف و بررسی

بررسی پیشینه‌های پژوهش نشان می‌دهد که در بیشتر پژوهش‌ها سه بعد اقتصادی، اجتماعی و محیطی و سه ضلع مردم محلی، گردشگران و مسئولین و دست‌اندرکاران، به عنوان ابعاد اصلی مورد ارزیابی در بحث گردشگری پایدار مدنظر بوده‌اند و

دستیابی به مقوله‌ها یا ابعاد مرکزی حاصل از تلفیق زیرمقوله‌ها، تئوری شکل می‌گیرد (Danaei fard & Zangoinejad, 2009). عمل کدگذاری مهم‌ترین فرایند در دستیابی به نتیجه نهایی است. کدگذاری به‌عنوان عملی تفسیری به معنی سازمان‌دهی داده‌ها به‌منظور استخراج مفاهیم پایه‌ای، یا برچسب زدن به داده‌ها به‌منظور حصول معانی و مفاهیم، مقوله و طبقات گسترده‌تر است. یک کد، یک ساختار توصیفی است که توسط محقق طراحی شده تا محتوای اصلی یا ماهیت داده را نشان دهد (Theron, 2015). این مرحله از پژوهش در سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی انجام می‌گیرد. شرح هر یک از این مراحل در قسمت یافته‌های پژوهش ارائه گردیده است. در ادامه و در مرحله بعد و در بخش کمی، شاخص‌ها و متغیرهای استخراج‌شده (موانع و مشکلات) در قالب پرسش‌نامه‌های در طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت (۱- کاملاً مخالفم... ۵- کاملاً موافقم) تدوین و در اختیار سه گروه مردم محلی، مسئولین و فعالان عرصه گردشگری منطقه و گردشگران قرار گرفت (تصویر شماره ۳).

به‌منظور توزیع پرسش‌نامه‌ها در میان سرپرستان خانوار روستاهای بخش، از میان روستای بخش با دیدگاه کارشناسان سازمان میراث فرهنگی و گردشگری شهرستان، ۳ روستا که دارای بیشترین تعداد گردشگران ورودی هستند به‌عنوان روستاهای نمونه انتخاب شدند و سپس با اعمال فرمول کوکران ($p=0/70$ ، $q=0/30$ ، $d=0/05$ ؛ میان ۱۱۱۰ خانوار، تعداد ۲۵۰ سرپرست خانوار به‌عنوان حجم نمونه تعیین و پرسش‌نامه‌ها با استفاده از نمونه‌گیری منطبق، در میان روستاهای منتخب توزیع گردید. توزیع پرسش‌نامه‌ها هم در میان سرپرستان خانوار روستاهای نمونه نیز به‌صورت تصادفی ساده بوده است.

قرار گرفته است تا بتوان با شناخت آن‌ها راهکارها و برنامه‌های کاربردی مناسب و متناسبی در بازه‌های زمانی مختلف، تدوین نمود و بدین ترتیب وضعیت گردشگری مقاصد مورد مطالعه در مسیر پایداری قرار گیرد. بنابراین پژوهش حاضر از این منظر متفاوت و متمایز از سایر پژوهش‌ها است.

روش‌شناسی تحقیق

پژوهش کاربردی حاضر، آمیخته‌ای از هر دو روش کمی و کیفی است. در بخش کیفی تحقیق حاضر به تبعیت از تحقیق‌های کیفی، از الگوی استقرایی استفاده گردیده که از لحاظ مفهوم بدین معنی است که جمع‌آوری داده‌ها بدون هیچ نظریه و یا فرضیه از پیش تصور شده آغاز می‌شود. جهت گردآوری داده‌ها در بخش نظری از مطالعات اسنادی و در مرحله عملی در بخش کیفی در ابتدا به جهت اکتشافی بودن موضوع، از ابزار مهم مطالعات کیفی یعنی انجام مصاحبه‌هایی نیمه‌ساختارمند (Fallatah, 2012) با چهار گروه گردشگران، متخصصان و آگاهان محلی، صاحبان خدمات و مدیران و مسئولین توسعه‌ای شهرستان بهره گرفته شد، مبنای شناسایی این افراد روش گلوله برفی و مبنای پایان مصاحبه‌ها نیز، رسیدن به اشباع نظری بود، یعنی شنیدن پاسخ‌هایی که بارها و بارها شنیده شده‌اند (Elder, 2009). رسیدن به اشباع نظری نیز، با انجام مصاحبه با ۳۸ نفر حاصل آمد. سپس جهت تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها از روش نظریه داده بنیاد بهره گرفته شد. در روش نظریه داده بنیاد، محقق داده‌ها را در ابتدا به کمک روش مقایسه مداوم تحلیل می‌کند (داده‌ها را با داده‌ها)، در ادامه مقایسه داده‌ها با کدهایی نام‌گذاری و در مرحله بعد کدهای مشترک در مفاهیم و سپس چند مفهوم مشترک در قالب مقولات نظریه‌ای جای می‌گیرند (Mills, Bonner & Francis, 2006) و در نهایت با

تصویر ۳. مراحل و شیوه انجام پژوهش. منبع: نویسندگان، ۱۴۰۱

جدول ۲. توزیع طبقه‌ای پرسش‌نامه‌ها.

نام روستاهای منتخب	تعداد خانوار	سهم از تعداد کل پرسش‌نامه‌ها
اورامان تخت	۷۱۱	۱۶۰
بلبر	۱۹۹	۴۴
سلین	۲۰۰	۴۶
مجموع=۳	۱۱۱۰	۲۵۰

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: نویسندگان، ۱۴۰۱

و ۲۳۶۰ خانوار و حدود ۱۰۵۰۰ نفر جمعیت، تابع شهرستان سروآباد است که در ۷۵ کیلومتر جنوب شرقی شهرستان مریوان و ۱۷۰ کیلومتر جنوب غربی مرکز استان کردستان (سنندج) قرار دارد (تصویر شماره ۴). این دهستان از سمت غرب با کشور عراق به طول ۲۰ کیلومتر و از سمت جنوب با استان کرمانشاه هم‌مرز است. این دهستان به دلیل تنوع توپوگرافی و سابقه تمدن کهن، دارای جاذبه‌های متعدد طبیعی و انسانی است که در جدول شماره ۳ ذکر شده‌اند.

یافته‌ها

در ابتدا جهت شناسایی موانع و مشکلات پیشروی پایداری گردشگری روستایی منطقه اورامان، بر اساس روش نظریه داده بنیاد، مصاحبه‌ها در سه مرحله باز، محوری و انتخابی، کدگذاری گردیدند.

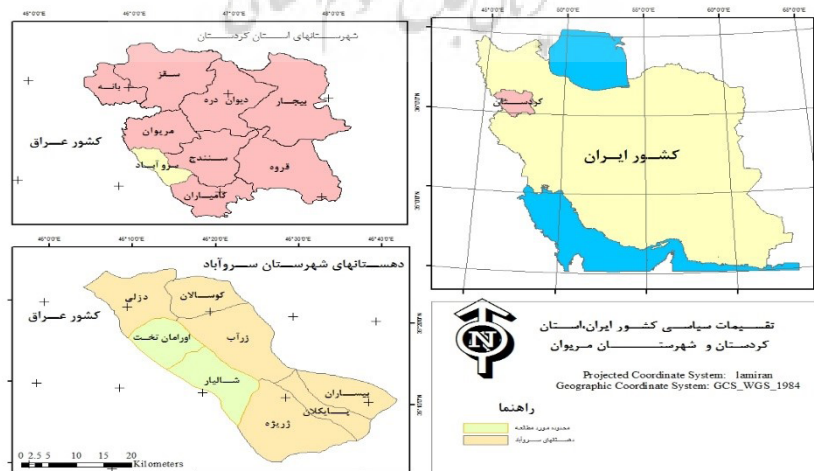
کدگذاری باز: در این مرحله، در ابتدا جملات به‌عنوان واحد مطالعه انتخاب شدند. بعد از آن کلمات و عبارات کلیدی که پیام اصلی جملات بودند، استخراج گردیدند. در ادامه نیز، برچسب‌های مفهومی مناسبی به عبارت و نکات کلیدی استخراج شده با توجه به اشتراک و شباهت آن‌ها اختصاص داده شد (جدول شماره ۴).

همچنین ۶۰ پرسش‌نامه نیز در میان مسئولین توسعه روستایی منطقه (۱۸ نفر از کارمندان فرمانداری شهرستان، دهیاری‌ها و شوراهای روستاها)، فعالین عرصه گردشگری و آگاهان محلی (۲۹ نفر از صاحبان خدمات و کالاهای گردشگری در روستاها) و گردشگران (۱۳ نفر) توزیع گردید. لازم به ذکر است که در این گروه توزیع پرسش‌نامه‌ها به روش گلوله برفی و در میان گردشگران نیز به صورت هدفمند انجام گرفت.

روایی صوری و محتوایی ابزار اندازه‌گیری از طریق توزیع ۳۰ پرسش‌نامه به‌عنوان پیش‌آزمون و تأیید متخصصانی که دارای سابقه مطالعات مشابه بودند، حاصل شد. ضریب آلفای کرونباخ حاصل آمده در بسته نرم‌افزاری SPSS برابر ۰/۷۹ نیز نشان از پایایی و همبستگی درونی پاسخ‌های ارائه شده دارد. تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسش‌نامه‌ها نیز همان‌طور که گفته شد در بخش کیفی با روش نظریه داده بنیاد و در بخش کمی نیز با بهره‌گیری از آزمون‌های تی تک نمونه‌ای و تحلیل مسیر انجام پذیرفت.

معرفی منطقه مورد مطالعه

دهستان اورامان با ۲۶ روستا دارای وسعت ۱۲۴/۷ کیلومتر مربع

تصویر ۴. منطقه مورد مطالعه. منبع: نویسندگان، ۱۴۰۱

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

جدول ۳. جاذبه‌های گردشگری روستاهای منطقه مورد مطالعه.

چشم‌اندازهای بکر و منحصربه‌فرد ناشی از تنوع اقلیمی و توپوگرافی، وجود رودخانه سیروان به‌عنوان خروشان‌ترین رودخانه استان
باتوجه به شرایط توپوگرافی، فعالیت‌های کشاورزی منطقه در قالب تراس‌بندی اراضی و باغداری انجام می‌گیرد که در فصل برداشت باتوجه به تنوع محصولات باغی منطقه محیطی مناسب را جهت گذراندن اوقات فراغت در قالب گردشگری مهیا می‌کند.
وجود ده وار (فضایی بیابانی در ارتفاعات) این مکان‌های موقتی دارای معماری کهن و بومی منطبق بر طبیعت منطقه در محیطی متنوع از لحاظ پوشش گیاهی واقع شده‌اند.
بافت پلکانی روستاها و نیز معماری کاملاً سنتی در تطبیق با محیط طبیعی منطقه. قدمت، اصالت و تنوع صنایع دستی.
لهجه اورامی از لهجه‌های زبان کردی است که دارای قدمت و تنوع بسیار زیادی است. همین امر موجب اهمیت آن از لحاظ فرهنگ شناسی و زبان‌شناسی شده است.
آوازهای محلی (هوره) با قدمت و تنوع بسیار، مراسم قدیمی و تاریخی پیر شالیار و به دنبال آن مراسم کومسا با مضمونی مذهبی.
شیوه معیشت سنتی و ملهم از طبیعت منطقه، غذاهای متنوع محلی.

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: محمدی و احمدی، ۱۳۹۶

میان مؤلفه‌های بعد نارسایی‌های کالبدی - محیطی پایداری گردشگری منطقه اورامان هستند. در دو مؤلفه دیگر، یعنی ضعف ساختارهای حمل‌ونقل و کیفیت نامناسب جاذبه‌ها نیز به ترتیب، میانگین‌های به‌دست‌آمده برابر ۳/۴۲ و ۳/۴۱ بیشتر از مطلوبیت عددی مورد آزمون بوده‌اند تا بتوان اظهار کرد که این مؤلفه‌های نیز به‌عنوان موانع و چالش‌های پیش روی پایداری گردشگری منطقه اورامان از سوی پاسخ‌گویان مورد تأیید قرار گرفته‌اند. در مجموع نیز، میانگین محاسبه‌شده برابر ۳/۴۱ که بیشتر از مطلوبیت عددی مورد آزمون بوده، سطح معنی‌داری محاسبه‌شده کمتر از آلفای ۰/۰۰۱ و مقدار مطلوب آماره t نشان می‌دهد که با ۹۹ درصد اطمینان نارسایی‌های کالبدی و محیطی از موانع و چالش‌های پیش روی پایداری گردشگری منطقه اورامان هستند. در بعد نارسایی‌های اقتصادی سه مؤلفه انگیزه و تمایل کم به بازدید از منطقه، کیفیت نامناسب اشتغال و ضعف در درآمد و قیمت‌ها شناسایی شدند که به ترتیب با میانگین‌های محاسبه‌شده بیشتر از مطلوبیت عددی مورد آزمون به ترتیب برابر ۳/۴۶، ۳/۷۳ و ۳/۷۱ و مقدار مطلوب آماره t مورد تأیید قرار گرفتند. در مجموع نیز، میانگین محاسبه‌شده برابر ۳/۶۳، مقدار مثبت آماره‌های بالا و پایین به همراه مقدار مطلوب آماره t، در سطح معنی‌داری ۰/۰۰۱ تأییدی بر وجود نارسایی‌های اقتصادی به‌عنوان مانع و چالش پیشروی پایداری گردشگری روستایی منطقه اورامان است. در بعد دیگر موانع و چالش‌های شناسایی‌شده یعنی نارسایی‌های نهادی که مرتبط با عملکرد و نقش نهادهای دولتی و مسئول در توسعه گردشگری منطقه اورامان است، میانگین به‌دست‌آمده برابر ۳/۴۸ که بیشتر از مطلوبیت عددی مورد آزمون است در سطح معنی‌داری ۰/۰۰۱ با اطمینان ۹۹ درصد نشان می‌دهد که این بعد و متغیرهای شناسایی‌شده در آن نیز، به‌عنوان چالش و مانع تحقق پایداری گردشگری منطقه اورامان مورد تأیید و پذیرش قرار گرفتند. در بعد نارسایی‌های اجتماعی نیز، دو مؤلفه کیفیت نامناسب اطلاع‌رسانی، آموزش و تبلیغات با میانگین محاسبه‌شده برابر ۳/۴۳ و ضعف در مشارکت مردم محلی با

کدگذاری محوری: در این مرحله طبقاتی گسترده (مقوله‌ها) شکل گرفتند که هر یک، دارای خرده‌طبقاتی (مفاهیمی مشترک) هستند که حاصل این امر، تشکیل ۱۰ مقوله کمبود خدمات و امکانات رفاهی و اقامتی، تخریب محیط طبیعی و چشم‌انداز روستایی، ضعف ساختارهای حمل‌ونقل، کیفیت نامناسب جاذبه‌ها، انگیزه و تمایل کم به بازدید از منطقه، کیفیت نامناسب اشتغال، ضعف در درآمد و قیمت‌ها، عدم توجه و نظارت مطلوب دولت، کیفیت نامناسب اطلاع‌رسانی، آموزش و تبلیغات و ضعف در مشارکت مردم محلی، بود.

کدگذاری انتخابی: آخرین مرحله کدگذاری؛ ایجاد مقوله‌های مرکزی است که شامل تمامی مقوله‌ها و مفاهیم خواهد بود که در این پژوهش نیز، نارسایی‌های کالبدی - محیطی، نارسایی‌های اقتصادی، نارسایی‌های نهادی و نارسایی‌های اجتماعی به‌عنوان مقوله‌های مرکزی پس از ادغام دوباره مقوله‌های تشکیل‌شده در مرحله قبل، شکل گرفتند (جدول شماره ۴).

در مرحله بعد به‌منظور تأیید و تعمیم یافته‌های کیفی، همان‌طور که حاصل نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در جدول شماره ۵ در ارتباط با دیدگاه‌های پاسخ‌گویان به مؤلفه‌های شناسایی‌شده به‌عنوان چالش‌های پیشروی پایداری گردشگری روستایی منطقه اورامان، مشاهده می‌گردد؛ کمبود خدمات و امکانات رفاهی و اقامتی با میانگین محاسبه‌شده بیشتر از مطلوبیت عددی مورد آزمون (۳)، برابر ۳/۲۸، و مقدار معنی‌داری محاسبه‌شده که کمتر از آلفای ۰/۰۰۱، به‌عنوان چالشی اساسی پیش روی پایداری گردشگری منطقه مورد تأیید واقع گردیده است. در مؤلفه دیگر نیز، یعنی؛ تخریب محیط طبیعی و چشم‌انداز روستایی میانگین به‌دست‌آمده برابر ۳/۵۵ در سطح معنی‌داری ۰/۰۰۱، بیشترین میانگین حاصله در میان مؤلفه‌های کیفیت کالبدی - محیطی گردشگری منطقه اورامان است. به‌عبارتی دیگر، متغیرهای نهفته در این مؤلفه دارای بیشترین موافقت و تأیید از سوی پاسخ‌گویان به‌عنوان مانع و چالش پیش روی تحقق پایداری گردشگری در

میانگین محاسبه شده برابر ۳/۳۵ در سطح معنی داری ۰/۰۱ به عنوان چالش‌های اجتماعی تحقق پایداری گردشگری منطقه اورامان مورد تأیید قرار گرفتند که در مجموع نیز نارسایی‌های اجتماعی با میانگین ۳/۳۹ در سطح معنی داری ۰/۰۱ به عنوان یکی دیگر از ابعاد و موانع تحقق پایداری گردشگری روستایی منطقه اورامان مورد تأیید قرار گرفت.

در ادامه به منظور مشخص نمودن مؤلفه‌های که دارای بیشترین تأثیر در ناپایداری گردشگری منطقه اورامان است؛ از آزمون تحلیل مسیر بهره گرفته شد. در اینجا ابتدا نیاز بود که مدل اولیه ترسیم گردد بنابراین با استفاده و نظرخواهی از دیدگاه کارشناسان و اساتید، مدل نظری و اولیه ترسیم و سپس در آزمون تحلیل مسیر روابط در سطح معنی داری ۰/۰۵، به آزمون گذاشته شدند.

در ابتدا به منظور سنجش آثار مستقیم، مجموع تلفیقی مؤلفه‌ها موانع پیشروی پایداری گردشگری روستایی منطقه تحت عنوان موانع تحقق پایداری گردشگری اورامان به عنوان متغیر وابسته و تمامی مؤلفه‌های شناسایی شده در ابعاد چهارگانه اقتصادی،

جدول ۴. شناسایی موانع مؤثر بر ناپایداری گردشگری روستایی بخش اورامان با استفاده از نظریه داده بنیاد.

مقوله‌های اصلی	مقوله‌های اولیه	مقوله‌های مرکزی
کمبود خدمات و امکانات رفاهی و اقامتی	کمبود پارکینگ - کمبود سرویس بهداشتی - کمبود مغازه و سوپرمارکت - کمبود رستوران و سالن غذاخوری مناسب - ضعف در سیستم دفع فاضلاب‌های و زباله‌های روستایی، عدم تکمیل طرح‌های هادی - کمبود نهادهای امنیتی و انتظامی - فقدان مکان‌هایی برای انجام بازی‌های و برگزار جشنواره‌های محلی - نبود مراکز اقامتی شبانه درون مناطق باغی و کوهستانی - نبود بسته‌بندی مناسب محصولات فروشی - کمبود مراکز و خانه بهداشت‌ها.	نارسایی‌های کالبدی - محیطی
تخریب محیط طبیعی و چشم‌انداز روستایی	تخریب اراضی باغی و طبیعت منطقه به نفع توسعه سازه‌های گردشگری - تغییر منظر منطقه به سمت شهری شدن.	
ضعف ساختارهای	کیفیت پایین راه‌های ارتباطی بین روستایی - نامناسب بودن معابر و راه‌های درون روستا - حمل و نقل عمومی نامناسب.	
حمل و نقل	فصلی بودن جاذبه‌های گردشگری - عدم تنوع دادن به جاذبه‌ها متناسب با سنین و سلیقه مختلف - تغییر و از بین رفتن جاذبه‌های معماری و فرهنگ بومی.	
نارسایی‌های اقتصادی	تمایل کم گردشگران برای بازدید دوباره - توقف کوتاه گردشگران در منطقه - تمایل اندک گردشگران به صرف هزینه. رضایت‌بخش نبودن کمیت اشتغال ایجاد شده - رضایت‌بخش نبودن کیفیت اشتغال ایجاد شده (بادوام و پایدار) - عدم به کارگیری و اشتغال زنان روستایی.	
	رضایت‌بخش نبودن کیفیت درآمدهای حاصله - افزایش سطح قیمت‌ها - سرمایه‌گذاری‌های اندک بخش خصوصی.	
نارسایی‌های نهادی	کمبود بودجه توسعه فعالیت‌های گردشگری - عدم همکاری و هماهنگی ارگان‌های مربوطه - کمبود بودجه دهیاری - عدم اطمینان مسئولین به تأثیرگذاری اقتصادی فعالیت‌های گردشگری - فقدان طرح و برنامه بلندمدت - عدم اطمینان بخش خصوصی از بازگشت سرمایه - عدم بهره‌گیری از فناوری‌های نوین در مدیریت و توسعه گردشگری منطقه - عدم بهره‌گیری و نظرخواهی از مردم محلی در تصمیم‌سازی و برنامه‌ریزی توسعه گردشگری منطقه - عدم همکاری مطلوب مردم محلی با مسئولین - توزیع ناعادلانه منافع حاصل از گردشگری - عدم اختصاص بخش از درآمدهای حاصله از گردشگری برای حفظ طبیعت	
	کمبود تبلیغات - عدم استفاده از انواع ابزارهای تبلیغاتی - ناآشنایی مردم محلی با تأثیرات مطلوب گردشگری - نبود نیروی متخصص و آموزش دیده.	
	عقاید متعصبانه و محدودکننده در ارتباط با گردشگران - عدم همکاری مسئولین دینی روستاها - محدودیت‌های اجتماعی برای مشارکت زنان - فقدان و کمبود نهادهای غیردولتی و مردمی در روستاها - عدم فعالیت شورا و دهیاری‌ها - وجود فقر در بین روستائیان.	

جدول ۵. نتایج آزمون تک نمونه‌ای به‌منظور سنجش اعتقاد جامعه آماری به موانع شناسایی شده پایداری گردشگری.

مطلوبیت عددی مورد آزمون=۳								
نتیجه	فاصله اطمینان ۹۵ درصد		میانگین	اماره آزمون T	معنی‌داری	درجه آزادی	تفاوت از حد مطلوب	ابعاد
	پایین‌تر	بالا‌تر						
تأیید	۰/۲۸۳	۰/۱۹۱	۳/۲۸	۵/۹۱	۰/۰۰۰	۳۰۹	۰/۲۸۷	کمبود خدمات و امکانات رفاهی و اقامتی
تأیید	۰/۶۶۸	۰/۳۴۳	۳/۵۵	۹/۷۰	۰/۰۰۰	۳۰۹	۰/۵۵۶	تخریب محیط طبیعی و چشم‌انداز روستایی
تأیید	۰/۵۰۲	۰/۳۳۸	۳/۴۲	۱۰/۰۹	۰/۰۰۰	۳۰۹	۰/۴۲۰	ضعف ساختارهای حمل‌ونقل
تأیید	۰/۵۱۰	۰/۳۱۰	۳/۴۱	۸/۰۷	۰/۰۰۰	۳۰۹	۰/۴۱۰	کیفیت نامناسب جاذبه‌ها
تأیید	۰/۴۷۷	۰/۳۵۹	۳/۴۱	۱۴/۰۳	۰/۰۰۰	۳۰۹	۰/۴۱۸	مجموع
تأیید	۰/۵۴۶	۰/۲۸۹	۳/۴۶	۱۱/۶۸	۰/۰۰۰	۳۰۹	۰/۴۶۸	انگیزه و تمایل کم به بازدید از منطقه
تأیید	۰/۸۶۸	۰/۵۹۵	۳/۷۳	۱۰/۵۹	۰/۰۰۰	۳۰۹	۰/۷۳۲	کیفیت نامناسب اشتغال
تأیید	۰/۸۴۸	۰/۵۶۹	۳/۷۱	۱۰/۰۲	۰/۰۰۰	۳۰۹	۰/۷۰۹	ضعف در درآمد و قیمت
تأیید	۰/۷۳۳	۰/۵۳۸	۳/۶۳	۱۲/۷۵	۰/۰۰۰	۳۰۹	۰/۶۳۶	مجموع
تأیید	۰/۵۶۳	۰/۴۱۷	۳/۴۸	۱۵/۷۷	۰/۰۰۰	۳۰۹	۰/۴۷۷	عدم توجه و نظارت مطلوب دولت
تأیید	۰/۵۳۷	۰/۳۴۶	۳/۴۳	۹/۰۹	۰/۰۰۰	۳۰۹	۰/۴۴۲	کیفیت نامناسب اطلاع‌رسانی، آموزش و تبلیغات
تأیید	۰/۴۱۲	۰/۲۹۰	۳/۳۵	۱۱/۴۰	۰/۰۰۰	۳۰۹	۰/۳۵۱	ضعف در مشارکت مردم محلی
تأیید	۰/۴۵۲	۰/۳۳۰	۳/۳۹	۱۴/۰۱	۰/۰۰۰	۳۰۹	۰/۳۹۶	مجموع
تأیید	۰/۵۲۰	۰/۴۴۳	۳/۴۸	۲۴/۵۳	۰/۰۰۰	۳۰۹	۰/۴۸۲	مجموع کلی (ناپایداری گردشگری)

نارسایی‌های کلیدی - محیطی

نارسایی‌های اقتصادی

نارسایی‌های نهادی

نارسایی‌های اجتماعی

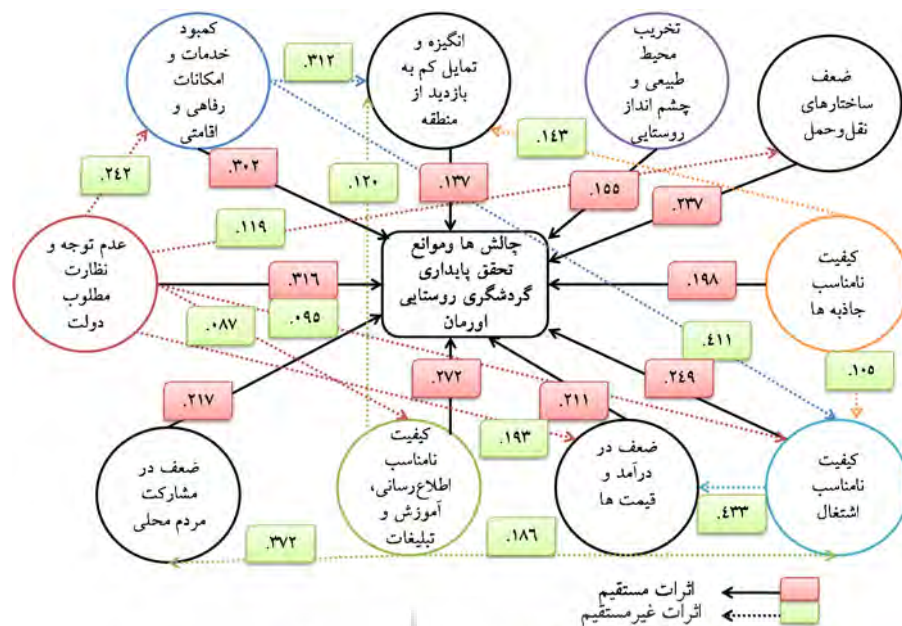
منبع: نویسنندگان، ۱۴۰۱

جدول ۶. مقدار آثار مستقیم و غیرمستقیم مؤلفه‌ها بر وضع موجود پایداری گردشگری روستایی منطقه اورامان.

رتبه	بار کلی	آثار غیرمستقیم	آثار مستقیم	مؤلفه‌ها
۶	۰/۲۱۷	—	۰/۲۱۷	ضعف در مشارکت مردم محلی
۲	۰/۴۰۴	۰/۱۳۲	۰/۲۷۲	کیفیت نامناسب اطلاع‌رسانی، آموزش و تبلیغات
۸	۰/۲۱۱	—	۰/۲۱۱	ضعف در درآمد و قیمت‌ها
۴	۰/۳۴۱	۰/۰۹۱	۰/۲۴۹	کیفیت نامناسب اشتغال
۷	۰/۲۱۲	۰/۰۱۴	۰/۱۹۸	کیفیت نامناسب جاذبه‌ها
۵	۰/۲۳۷	—	۰/۲۳۷	ضعف ساختارهای حمل‌ونقل
۹	۰/۱۵۵	—	۰/۱۵۵	تخریب محیط طبیعی و چشم‌انداز روستایی
۱۰	۰/۱۳۷	—	۰/۱۳۷	انگیزه و تمایل کم به بازدید از منطقه
۳	۰/۴۰۰	۰/۰۹۸	۰/۳۰۲	کمبود خدمات و امکانات رفاهی و اقامتی
۱	۰/۴۶۸	۰/۱۵۲	۰/۳۱۶	عدم توجه و نظارت مطلوب دولت

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: نویسنندگان، ۱۴۰۱

تصویر ۵. مدل نهایی پژوهش؛ شیوه اثرگذاری چالش‌ها و موانع پیش روی پایداری گردشگری روستایی منطقه اورمان. منبع: نویسندگان، ۱۴۰۱

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با توجه به اهمیت تحقق اصل پایداری در گردشگری روستایی جهت تداوم منافع و ثمرات توسعه‌های آن، به بررسی موانع، مشکلات و چالش‌های موجود در راستای حرکت گردشگری منطقه روستایی اورمان در مسیر پایداری پرداخت. در این راستا سؤال‌هایی مطرح گردیدند که پاسخ‌های آن‌ها بر اساس یافته‌های پژوهش به شرح زیر است:

در راستای پاسخ‌گویی به سؤال اول پژوهش در ابتدا در رویکرد کیفی تحقیق، اقدام به انجام مصاحبه‌ها و تجزیه و تحلیل آن‌ها با روش نظریه داده بنیاد گرفته شد. یافته‌های حاصل از سه مرحله کدگذاری و تحلیل در روش نظریه داده بنیاد، مهم‌ترین موانع و چالش‌های پیش‌روی پایداری گردشگری روستایی منطقه اورمان را در چهار بعد نارسایی‌های اقتصادی، نارسایی‌های اجتماعی، ضعف‌های بعد نهادی و نارسایی‌های کلیدی - محیطی خلاصه نمود. در بعد نارسایی‌های محیطی - کالبدی؛ تخریب محیط طبیعی و چشم‌انداز روستایی، کیفیت نامناسب جاذبه‌ها، ضعف زیرساخت‌های حمل‌ونقل و کمبود خدمات و امکانات رفاهی و اقامتی، در بعد نارسایی‌های اقتصادی؛ کیفیت نامناسب اشتغال، ضعف در درآمد و قیمت‌ها و انگیزه و تمایل کم بازدیدکنندگان به بازدید، در بعد نارسایی‌های نهادی؛ عملکرد نامطلوب نهادهای دولتی و در بعد اجتماعی نیز، ضعف در مشارکت مردم محلی و ضعف در تبلیغات، اطلاع‌رسانی و آموزش، به‌عنوان مؤلفه‌های مؤثر بر عملکرد نامطلوب سیستم گردشگری منطقه و ناپایداری آن شناسایی گردیدند. در مرحله بعد به منظور تعمیم و تأیید

کمی یافته‌های حاصله اقدام به آزمون پاسخ‌های ارائه‌شده از سوی جامعه نمونه به موانع و چالش‌های شناسایی شده گرفته شد. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای نشان دادند که پاسخ‌گویان با میانگین‌های محاسبه‌شده بیشتر از مطلوبیت عددی مورد آزمون (۳) در سطح معنی‌داری ۰/۰۰۱ موافق موانع شناسایی شده بودند تا بدین ترتیب در سطح اطمینان ۹۹ درصد یافته‌های بخش کیفی که در آن مهم‌ترین موانع و چالش‌های پیش‌روی پایداری گردشگری منطقه اورمان شناسایی شدند، مورد تأیید و پذیرش قرار گیرند.

همچنین در میان ابعاد به ترتیب، بعد نارسایی‌های اقتصادی با میانگین محاسبه‌شده برابر ۳/۶۳، نارسایی‌های نهادی با میانگین ۳/۴۸، نارسایی‌های محیطی - کالبدی با میانگین ۳/۴۱ و نارسایی‌های اجتماعی با میانگین ۳/۳۹ دارای بیشترین میانگین‌های محاسبه‌شده و در واقع، موافقت مردم محلی به‌عنوان چالش و مانع پیش‌روی پایداری گردشگری منطقه اورمان بودند. بر پایه این یافته‌ها بعد اقتصادی به‌عنوان بعدی شناخته می‌شود که دارای بیشترین سطح ناپایداری است. در تبیین یافته‌های حاصله می‌توان به ضعف بنیان‌های اقتصادی در نواحی روستایی اشاره کرد. بر کسی پوشیده نیست که اقتصاد روستاهای کشور با چالش و ضعف‌های عمده‌ای روبرو است که سبب ناپایداری نظام روستایی گردیده به‌گونه‌ای که امروزه فقر و بیکاری، مهم‌ترین موانع تحقق توسعه پایدار در نواحی روستایی کشور محسوب می‌شوند، بر این اساس، هرگونه برنامه و فعالیت توسعه‌ای که در نواحی روستایی شکل می‌گیرند در وهله اول، در صورتی می‌توانند ادامه یابند و به پایداری برسند که بتوانند موجب پویایی اقتصادی

مثبت گردشگری موجب شده تا روستائیان نیز در بحث مشارکت ضعیف عمل نمایند. در مجموع با توجه به ضعف‌ها و کمبودهای شناسایی شده و وضع ناپایدار گردشگری روستایی منطقه اورامان، راهکارها باید در تمامی ابعاد محیطی - کالبدی، اقتصادی، نهادی و اجتماعی جهت حرکت گردشگری منطقه به سمت پایداری اجرایی گردند.

تشکر و قدردانی

بنا به اظهار نویسنده مسئول، مقاله حامی مالی نداشته است.

و رفع فقر و بیکاری در نواحی روستایی گردند، اهمیت این امر در نواحی روستایی دورافتاده و مرزی همانند منطقه مورد مطالعه دوچندان بوده چراکه این نواحی همزمان از بار دوگانگی در انزوا بودن و ضعف بنیان‌های اقتصادی در رنج‌اند. با توجه به اهمیت بالای شاخص‌های اقتصادی نزد مردم محلی، قدر مسلم وجود نارسایی‌های اقتصادی و عدم ایجاد رفاه اقتصادی از فعالیت‌های توسعه‌ای همانند گردشگری در منطقه مورد مطالعه در کمترین زمان، توسط مردم محلی احساس می‌شود. در واقع بعد اقتصادی و شاخص‌های مربوط به آن همانند درآمد و اشتغال، همانند نیرو محرکه‌ای جهت عملکرد مطلوب سایر ابعاد توسعه پایدار گردشگری یعنی ابعاد اجتماعی و محیطی - کالبدی عمل می‌کنند و ضعف آن‌ها نیز، سبب عدم عملکرد مطلوب و اثرگذاری رضایت‌بخش فعالیت‌های گردشگری می‌گردد.

به منظور پاسخ‌گویی به سؤال دوم پژوهش، از آزمون تحلیل مسیر سلسله‌مراتبی بهره گرفته شد و مسیرهای ارتباطی بین مؤلفه‌های شناسایی شده به عنوان موانع تحقق پایداری گردشگری منطقه اورامان با دیدگاه کارشناسان ترسیم گردید، نتایج به دست آمده نشان دادند که مؤلفه عدم توجه و نظارت مطلوب دولت با داشتن بیشترین بار کلی (آثار مستقیم و غیرمستقیم) بیشترین اثرگذاری را در ناپایداری گردشگری روستایی منطقه اورامان داشته است. به‌واقع همان‌طور که در قبل نیز اشاره شده، با توجه به دیدگاه متمرکزگرایانه در نظام برنامه‌ریزی کشور و تعیین‌کننده بودن نقش دولت در پایداری و ناپایداری سکونتگاه‌ها، سکونتگاه‌های روستایی به‌ویژه در منطقه در انزوای مرزی مورد مطالعه، وابستگی زیادی به دولت داشته و عملکرد مطلوب نهادهای دولتی می‌تواند زمینه‌ساز به ثمر نشستن برنامه‌های توسعه و فعالیت‌های توسعه‌ای از جمله فعالیت‌های گردشگری باشد. همان‌طور که در مسیرهای ارتباطی ترسیم‌شده نیز نشان داده شده است، عملکرد نهادهای دولتی به‌صورت غیرمستقیم نیز با اثرگذاری بر روی وضعیت مؤلفه‌های کمبود خدمات و امکانات رفاهی و اقامتی در منطقه، کیفیت نامناسب اطلاع‌رسانی، آموزش و تبلیغات، ضعف ساختارهای حمل‌ونقل، کیفیت نامناسب اشتغال‌های ایجادشده و ضعف در درآمد و قیمت‌ها موجب شده تا ناپایداری گردشگری منطقه تشدید گردد.

نکات دیگری از روابط معنی‌دار ترسیم‌شده در مدل تحلیل مسیر مشخص نمود که ضعف‌های موجود در منطقه مورد مطالعه که همگی در بعد عرضه می‌باشند موجب شده‌اند تا تمایل و انگیزه بازدیدکنندگان کاهش یابد. همچنین از آنجاکه در منطقه مورد مطالعه تبلیغات در سطح مناسبی صورت نگرفته است، رونق گردشگری هم به‌خوبی انجام نشده تا در نتیجه آن کیفیت و کمیت مشاغل ایجادشده هم در سطح رضایت‌بخشی نباشند. از سویی دیگر نیز، ضعف در اطلاع‌رسانی و آموزش مردم محلی در ارتباط با گردشگری و آگاهی بخشی به آن‌ها در ارتباط با آثار

References

- Aghajani, M., & Ataii, A. (2014). The role of tourism in changing the function of villages with an emphasis on sustainability indicators (case study: Arba Kaleh and Lersanur villages in Ramsar county), *Geography and Environmental Studies Quarterly*, 3(11)7-21. (In Persian)
- Ainali, J., & Romiani, A. (2010). Review of the Environmental Impacts of Second Homes Tourism in Rural Development from the Perspective of the Local Residents Case Study: Hesar Vali-e- ASR County- Avaj Township), *Journal of Geographical Notion*, 4(7), 126-142. (In Persian)
- Akbaryan Ronizi S. R. (2016). Assessment of tourism sustainability in tourism target villages (Case study: Sepidan County), *Journal of Rural Research*, 7(1), 167-181. (In Persian)
- Akbaryan Ronizi, S.R., & Rezvani, M.R. (2015). Analysis of the Sustainability of Tourism Development in Rural Areas (Case Study: Central District of Damavand County), *Human Geography Research Quarterly*, 47(1), 81-95. (In Persian)
- Amiryan, H. (2010). Sustainable tourism assessment An assessment of biophysical conditions and their implications. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17204361>.
- Anderson, W. (2011). Linkages at Tourism Destinations, Retrieved from: www.awotta.org.
- Azami, M., Jalilian, S., & Amni, N. (2015). Analyzing the Socio-economic and Environmental Effects of Rural Tourism (Case Study: Navareh Village), *Journal of Tourism Planning and Development*, 4(14), 154-174. (In Persian)
- Basmanji, B., & Haydari, R. (2012). Investigation of Relation between Sustainable Tourism Development and Social Security and the Investment, *Journal of East Azerbaijan Police Science*, 2(7), 82-95.
- Bayat, N. (2014). Presentation of the management model of tourism effects in rural areas (Case study: Lower Kamazan village of Malair county), PhD dissertation in geography and rural planning, University of Tehran. (In Persian)
- Brown, C. (2004). Steps to planning a sustainable future for tourism, heritage and the environment ,Department of the Environment and Heritage Australia. Edition 1 June 2004.
- Butler, R. (1993). Rural Tourism: Panacea and Paradox. This abridged version produced for Geography Teachers' Curriculum Workshop hosted.
- Charles, D. (2013). Sustainable tourism in the Caribbean: The role of the accommodations sector, *International Journal of Green Economics*, Volume 7(2), 157-146.
- Danaei Fard, H., & Zangoi nejad, D. (2009). Managerial meritocracy theory based on data-foundation theory strategy: An interpretation of Nahjol-Balagha, *Business Research Quarterly*, 1(47), 243-267. (In Persian)
- Elder, S. (2009). Sampling methodology. ILO school-to-work transition survey: A methodological guide, Module 3, International Labour Organization.
- Fallatah, H. (2012). Women Entrepreneurs in Saudi Arabia: Investigating strategies used by successful Saudi women entrepreneurs, A thesis submitted in partial fulfilment of the requirements for the Degree of Master of Business Management at Lincoln University.
- Fiksel, J., Eason, T., Frederickson, H. (2012). A Framework for Sustainability Indicators at EPA. National Risk Management Research Laboratory Office of Research and Development for future tourism development. *Journal of Environmental Management*, 85, pp 999 – 1008.
- Firozjaei, N., & Ghadami, M. (2012). Evaluation of destination tourism development in the framework of sustainability (case study: Temshekel, Tankabon County), *Geographical Research Quarterly*, 27(104), 78-91. (In Persian)
- Ghasmi, M.R. (2012). Tourism as a system: the example of Mashhad, *Journal of Geography and Regional Development*, 9(17), 31-2. (In Persian)
- Ghobadi, P. (2011). Rural tourism as a tool for rural development, *Dehiariha educational, research and promotional monthly*, 34, 13-25. (In Persian)
- Hajaryan, A. (2022). Analysis of Themes Affecting Sustainable Rural Tourism in Rural Areas of Isfahan Province, *Tourism Management Studies*, 17(59), 115-151. (In Persian)
- Heinberg, R. (2010). What Is Sustainability?, Post Carbon Institute ,at: http://www.postcarbonreader.com/Heinberg_WhatIsSustainability.pdf (aalto.fi)
- Holding, T. (2012). Environmentally sustainable tourism strategic plan. published by the Victorian government, Melbourne, Victoria indicators the case of Armenia. polytechnic institute of viana do castelo. *Environmentally Sustainable Tourism Plan.pdf* (wikieducator.org)
- Ignacio, J. (2009). Measuring tourism sustainability: proposal for a composite index, *Tourism Economics*, 15 (2), 277–296.
- Imani, B., Yari Hesar, A., Hajbani, H. (2022). Challenges Facing the Development of Rural Tourism, A Case of Villages in the Central Part of Meshginshahr, *Geographical Journal of Tourism Space*, 11(43), 23-36. (In Persian)
- Iranidu, E. (2013). Sustainable Tourism Development on Kenya's Coast: A Hospitality Sector View, *An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 17(2), 189-209.
- Kasahun Assefa, T. (2022). Opportunities and Challenges for the Development of Sustainable Tourism to the Local Communities, *Journal of Tourism & Hospitality*, 11(3), 1-8.
- Kazmi, M. (2011). Tourism management, Samt Publications, Tehran. (In Persian)
- Khoshnevis Yazdi. (2012). Sustainable Tourism, *American International Journal of Social Science*, 1(1) ,56-50.
- Kostas, E. (2002). Rural Tourism: An opportunity for sustainable development of rural areas, Retrieved from: [http://www1.agric.gov.ab.ca/\\$Department/deptdocs.nsf/all/csi13476/\\$FILE/Rural-Tourism.pdf](http://www1.agric.gov.ab.ca/$Department/deptdocs.nsf/all/csi13476/$FILE/Rural-Tourism.pdf).
- Kurum Varolgüneş, F., Çelik, F., María de la Cruz, M., & José Álvarez, G. (2022). Reassessment of sustainable rural tourism strategies after COVID-19 ,*Frontiers in Psychology*, 13, 1-13.

- Mamhoori, A., & Saboohi, N. (2015). Sustainable Tourism Development in India: Analyzing the Role of Stakeholders, Proceedings of GLOGIFT , 13, 1078-1085.
- Manochehri, S. (2014). Analysis of the factors affecting the development of rural tourism to realize sustainable development (case study: Khavomirabad section of Marivan county), master's thesis in geography and rural planning under the guidance of Dr. Hossein Farahani, Zanjan University. (In Persian)
- McKercher, B. (2003). Sustainable tourism development - guiding principles for planning and management , Presentation to the National Seminar on Sustainable tourism Development Bishkek, Kyrgystan, November 5 - 9.
- Mills, J., Bonner, A., & Francis, K. (2006). The Development of Constructivist Grounded Theory. International Journal of Qualitative Methods, 5(1),1-10
- Mohseni, R. (2009). Sustainable Tourism in Iran: Functions, Challenges and Solutions, Geographical Space Quarterly,9(28) , 171-149. (In Persian)
- Movahdi, R., Sepahvand, F., Rahimian, M. (2021). Identifying Development Strategies for Sustainable Rural Tourism Capabilities (Case Studied: rural of Khorramabad town), Tourism Management Studies, 16(55),233-256. (In Persian)
- Neto, F. (2003). A new approach to sustainable tourism development: moving beyond environmental protection natural resource, at: www.un.org .
- Niedziolka, I. (2013). Sustainable tourism development, Regional Formation and Development Studies, No. 3 (8), 165-157.
- Rezvani, M.R, Akbaryan ronizi, S.R, Roknadineh Eftekhari, A.R., & Badri, S.A. (2012). Explanation on Sustainability Indicators for Assessing the Effects of Tourism Patterns in Rural Areas in Around Metropolises (Case study: Rural Areas in the Around of Tehran Metropolis), Human Geography Research Quarterly, 44(3), pp 69-94
- Roknadin Eftekhari, A.R., Mahdavi, D., & Portahari, M. (2010). localization process of sustainable development indicators of rural tourism in Iran, Journal of Rural Research, 1(4), 1-41. (In Persian)
- Roknadin Eftekhari, A.R., & Ghadri, I. (2002). Criticism of rural tourism in rural development, Modares Humanities Quarterly, 6(2), 23-41. (In Persian)
- Roknadin Eftekhari, A.R., Mahdavi, D., & Portahari, M. (2011). Evaluation of tourism sustainability in historical-cultural villages of Iran with emphasis on sustainable tourism development paradigm, Tourism Management Studies, 5(14), 1-39. (In Persian)
- Sharpley, R. (2009). Tourism Development and the environment: Beyond Sustainability, publishing for a sustainable future London.
- Tayeb Nia, H., Mohammadi, S., & Manoochehri, S. (2016). Evaluation of the effects of tourism development on changes in the quality of life of villagers (case study: Oraman district of Sarvabad district), Journal of Rural Research and Planning, 5(1),163-179.(In Persian)
- Theron, P. (2015). Coding and data analysis during qualitative empirical research in Practical Theology, In die Skriflig/In Luce Verbi, 49(3), 1-9.
- UNEP. (2005). The 10YFP Programme on Sustainable Tourism, at: www. Unep . org/10yfp/ tourism.
- White, V., & Blackstock, K.L. (2006). Indicator sustainable development, The Macaulay Institute Craigiebukler Aberdeen, at: www .macaulay.ac.uk.
- World Tourism Organizatio (WTO). (2005). Making tourism more sustainable, United Nations Environment Programme Division of Technology, Industry and Economics.
- Yarihesar, A., & Bakhtar, S. (2016). Application of Alen Prescott stability Measurement model in analysis rural sustainable tourism Case study: Nir county-Ardabil province, Journal of Regional Planning, 6(22), 121-134. (In Persian)
- Zahdi, Sh. S., & Najafi, Gh. A. (2006). Conceptual development of sustainable development, Modares Humanities Quarterly, 10(4), 44-76.(In Persian)

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی